Stepan Vasylyshyn

UKRAINE – REPUBLIC OF BYELORUSSIA: COOPERATION IN THE POLITICAL SPHERE (2005 – EARLY 2010)

In the article the author on the foundation of the extensive origin base opens the political aspects of Ukrainian-Byelorussian relations during 2005 – early 2010. Also the author investigates the directions and priorities of bilateral interrelations.

Key words: Ukraine, Republic of Byelorussia, political relations, pact, foreign policy.

УДК 334 (477+611)

Тетяна Лахманюк

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТОРГІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ І ТУНІСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

У статті автор розглядає торгівельно-економічну співпрацю між Україною і Туніською Республікою, акцентує увагу на договірно-правовій базі цих контактів, досліджує напрямки економічних зв'язків, їх зміст і пріоритети.

Ключові слова: Україна, Туніська Республіка, торгівельно-економічна співпраця, відносини, зовнішня політика.

Міжнародне співробітництво ще з давніх-давен складало невід'ємну сторінку розвитку тієї чи іншої країни. Деякий час Україна не мала власної державності, перебувала у сфері впливу поневолювачів, а отже говорити про самостійну діяльність і представництво на міжнародному рівні було марно. Лише після здобуття незалежності в 1991 р., перед Україною постали нові перспективи та можливості співпрацювати не лише з державами колишнього СРСР, але й з країнами Заходу, Сходу, а також – Азії та Африки. Не винятком стала і Туніська Республіка, яка однією з перших визнала незалежність України та люб'язно протягнула руку допомоги слабкій у всіх відношеннях державі. Цей факт виявився досить сприятливим для України, адже Туніс вважають однією із найрозвиненіших країн Північної Африки, з хорошою інфраструктурою та чималими запасами нафти. Незважаючи на те, що Туніська Республіка більш як у три рази менша від України за площею, вона здобула незалежність ще в 1956 р., пройшла значно довший шлях до міжнародного визнання, здобула чималий досвід, яким зараз ділиться із Україною. У свою чергу, Україна привертає Туніс своїми науковцями, а також перспективами торгівельно-економічного співробітництва.

На сьогоднішній день розвиток взаємовідносин між Україною і країнами Азії та Африки виходить на новий рівень. Якщо у минулому, це в основному були закриті від зовнішнього світу країни, то зараз відчутні тенденції позитивного розвитку на шляху до повної гармонізації їх відносин із країнами Заходу, в тому числі – з Україною. Тому для науковців тема дослідження взаємовідносин між Україною та країнами Африки є актуальною, і такою, що потребує всебічного та ґрунтовного вивчення.

Оскільки, встановлення політичних, торгівельно-економічних, гуманітарно-культурних, а також соціальних зв'язків між Україною та Туніською Республікою відбулося лише на зламі XX–XXI ст., повноцінного дослідження цієї теми як в українських, так і у туніських наукових колах немає. Можна виділити В. Макуха, який займався дослідженням взаємовідносин між Україною та країнами Магрібу, в тому числі й України і Тунісу [2].

Метою дослідження є аналіз основних подій історії налагодження і розвитку українсько-туніських міждержавних взаємин.

Завдання: висвітлити історико-політичні передумови та чинники налагодження українсько-туніської співпраці в нових геополітичних умовах; дослідити основні тенденції процесу становлення і розвитку торгівельно-економічних зв'язків, механізми формування та реалізації повноцінних двосторонніх відносин; показати місце українсько-туніських стосунків у структурі міжнародних відносин.

Встановлення торгівельно-економічних відносин між Україною і Туніською Республікою розвивається динамічно та злагоджено. Ще в 1993 р. підписано Угоду про торгівельно-економічне співробітництво, а набула чинності вона у 1994 р. В угоді зазначалося, що сторони, які її підписують, тобто Україна й Туніс зобов'язуються підтримувати дружні відносини у сфері економіки, всіляко сприяти поглибленню цих взаємозв'язків. Крім того, уряди обох країн визначали пріоритетним встановлення рівних можливостей для розвитку економічних відносин та торгівлі, як

в Україні, так і у Туніській Республіці. Також сторони домовилися всіляко сприяти організації ярмарків, виставок, технічних та економічних семінарів. У статті 10 встановлювалося право на відкриття торгівельно-економічних представництв: «Договірні Сторони дозволятимуть своїм компаніям, підприємствам й установам, які займаються торгівельно-економічною діяльністю, відкривати представництва на території одна одної та створять сприятливі умови для їх нормального функціонування відповідно до чинних у кожній з країн правил» [6]. Термін дії угоди встановлювався п'ятьма роками, автоматично продовжувався, якщо в сторін не виникатимуть певні претензії одна до одної.

Українсько-туніські торгівельно-економічні відносини включно до 2010 р. відзначалися нарощуванням двостороннього товарообігу (з деякими незначними коливаннями товарообігу в 2007 р.). У 2009 р. внаслідок негативного впливу світової фінансової кризи відбулось значне падіння обсягів двосторонньої торгівлі (на 60%), у зв'язку із чим, Туніс, який за підсумками п'яти останніх років був однім із найбільших торгівельних партнерів України в Африканському регіоні (у 2010 р. 3-е місце за обсягами українського експорту після Єгипту та Нігерії) посів лише 5-е місце (після Єгипту, Алжиру, Нігерії та Лівії) за обсягами товарообігу й експорту [4].

Хоча Туніська Республіка і не є основним зовнішньоекономічним торгівельним партнером України, як наприклад, Європейський Союз, країни СНД чи Китай, обсяги товарообміну між Україною та Тунісом досить значні. В основному це зернові продукти, а також продукти неорганічної хімії.

Структура експорту товарів у Туніську Республіку: зростання обсягів експорту до Тунісу відбулося за рахунок збільшення постачання товарів, які традиційно експортуються до цієї країни, зокрема зернових культур на 60%, чорних металів на 46 %, котлів та машин – у 23 рази [4].

Основними статтями експорту до Тунісу в 2010 р. були наступні: зернові культури (пшениця і суміш пшениці, ячмінь, кукурудза, гречка, просо та насіння канарконової трави) – 70,8 % загального обсягу експорту до Тунісу; металопродукція (в основному напівфабрикати з вуглецевої сталі, прокат плоский, прутки і бруски гарячекатані, кутики, фасонні та спеціальні профілі) – 21,5 %; продукти неорганічної хімії – 4 % [4].

Структура імпорту товарів із Туніської Республіки: збільшення імпорту товарів із Тунісу відбулося за рахунок зростання ввозу електричних машин та устаткування на 70 %, продуктів неорганічної хімії більш ніж у 6 разів, а також значного зростання імпорту цитрусових – у 114 разів, трикотажного одягу на 9 % [4].

Основними статтями імпорту з Туніської Республіки в 2010 р. були: взуття – 24 % всього імпорту; електричні машини – 17 %; продукти неорганічної хімії – 15,3 %; сільськогосподарська продукція – 7,9 %; товари, придбані в портах – 4,1 % [4].

За даними української статистики, у січні–листопаді 2010 р. обсяг експорту української продукції до Тунісу становив 204 млн 319 тис. дол. США, а імпорту – 3 млн 367 тис. дол. США (позитивне сальдо торгівельного балансу – 200 млн 951 тис. дол. США) [2, с. 33].

Крім того, позитивно розвивається співробітництво між Україною та Туніською Республікою у сфері послуг. В основному Україна експортує до Тунісу транспортні послуги, надбання освіти, готельно-ресторанної справи. А Туніс експортує до України послуги, пов'язані з державним управлінням, фінансовою справою, транспортом і зв'язком [4].

Можемо стверджувати, що торгівельно-економічні взаємовідносини між Україною та Туніською Республікою не розвиваються виключно у сфері експорту й імпорту, але і всебічно поповнюються новими галузями сфери послуг, що є показником розвитку постіндустріального суспільства обох держав. Обмін досвідом – невід'ємна частина гармонійного розвитку та процвітання економічних можливостей, особливо якщо це стосується країн із різним рівнем економіки, а тим більше різноконтинентних держав.

Як зазначав В. Макух у своїй праці «Україна та країни Магрібу: реалії та перспективи розвитку співробітництва»: «Торгівельно-економічному співробітництву між Україною і Тунісом сприяють як зручність морського та авіаційного сполучення, так і близькість інтересів у політичній, економічній, науково-технічній, культурній сферах» [2]. З цим твердженням важко не погодитися, адже морський та авіаційний шляхи сполучення зараз виходять на перше місце на світовому економічному ринку, а про наміри тісного співробітництва України і Туніської Республіки не одноразово зазначалося представниками обох держав.

Туніс вважають «діловими воротами» Північної Африки, його споживчі ринки необмеженими, а економічні можливості невичерпними. Тому мати такого економічного партнера для України безумовно є великим плюсом на шляху до завоювання українськими товарами світового ринку. Безумовно, не потрібно забувати про те, що як експорт, так й імпорт на сьогоднішній день є не значними і складають до 5 % загального товарообігу обох держав. Подальший, більш інтенсивний розвиток торгівельно-економічного співробітництва залежить лише від волі України та Туніської

Республіки, їх економічних і торгівельних можливостей. Перспективним продуктом для торгівлі між Україною та Тунісом може стати ячмінь, у зв'язку зі збільшення поголів'я рогатої худоби і виробництвом нових продуктів харчування з ячменю.

Те, що з погляду інвестиційного ризику Туніська Республіка входить у першу п'ятірку серед держав арабського світу, робить його привабливим для будівництва за допомогою українських фахівців об'єктів туристичної та медичної інфраструктури (під гарантії туніської сторони). Туніс зацікавлений в залученні технологій для організації роботи промислового сектора, орієнтованого на експорт, у таких галузях, як машинобудування, приладобудування, електроніка, хімія. Збільшення в країні попиту на обладнання з буріння водяних свердловин, вироби побутового призначення, медичну техніку, комплектуючі для електротехнічної промисловості й фармакологічних підприємств сприяє розвитку співробітництва з українськими підприємствами, які готові сприяти поставкам необхідної продукції [2, с. 33–34].

На зустрічі президента Українського союзу промисловців та підприємців, народного депутата А. Кінаха з Надзвичайним і Повноважним Послом Тунісу в Україні Кхемаіес Жинауї зазначено, що українських підприємців та промисловців запрошують на інвестиційний форум у Туніс. Як зазначив Надзвичайний і Повноважний Посол, між Україною та Туніською Республікою дуже хороші політичні стосунки, але економічні відносини потрібно ще розвивати. «Обсяг українських інвестицій в Туніс невеликий і складає менше 1 млн дол. У нас працює тільки три українські підприємства. Це практично нічого порівняно з європейськими підприємствами, яких є близько 3,5 тисяч, наша головна мета – активізувати взаємовигідні відносини між бізнесменами обох країн, тому ми є відкритими для будь-якої форми співробітництва з Україною», – зазначив він. На думку А. Кінаха, рівень двосторонньої економічної співпраці та зовнішнього товарообігу не відображає потенціалу як економіки Тунісу, так і України: «Нам потрібно активніше створювати умови для того, щоб бізнесмени, інвестори знаходили один одного», – зауважив він [7].

На цей час, у зв'язку зі зростанням попиту на нафтопродукти, Туніська Республіка має потребу в нових нафтопереробних потужностях. У країні використовується лише один нафтопереробний завод, що належить і використовується державною компанією «STIR» (Бізерта), виробничі потужності якого суттєво обмежені. Туніс планує побудувати завод, який має спочатку виробляти 60 тис. барелів нафти на день (3 млн тонн на рік), а надалі збільшити виробничі потужності до 120 тис. барелів на день. Завод буде поєднаний з нафтотерміналом навколо морського порту Ля Скіра (Туніс), де поєднуються два нафтопроводи: з Алжиру та Південного Тунісу. Зайві залишки нафтопродуктів туніський уряд планує експортувати. Туніське керівництво займається і пошуком партнера для реалізації проекту будівництва нафтопереробного заводу. Так, потенціальними партнерами «STIR» можуть стати фірми «Total Fina Elf» (Франція) та «ENI» (Італія). Окрім цього, керівництво Туніської Республіки намагається знайти інвестора, який на концесійній основі взяв би участь у фінансуванні проекту будівництва заводу, в забезпеченні постачання сирої нафти на переробку. Беручи до уваги плани диверсифікації постачальників нафтової сировини, українській стороні доцільно взяти участь в інвестуванні нового нафтопереробного заводу в Тунісі на вигідних умовах. Географічне розташування нового заводу буде сприяти транспортуванню нафти через найкоротші транспортні шляхи Середземномор'я (відповідно, з мінімальними транспортними витратами). У перспективі Україна може на свою користь використати інтерес Тунісу до розробки власних нафтових родовищ [2, с. 25–26].

Таким чином, розвиток торгівельно-економічних взаємовідносин між Україною та Туніською Республікою на сьогоднішній день є не значним. Порівняно невелику частину в економіці Тунісу займають українські товари, як і товари туніської промисловості в Україні. Негативним є також той факт, що співробітництво відбувається в основному у вузькому колі товарообігу та послуг, не охоплюючи всіх галузей економіки. Значних обсягів набрали торгівельно-економічні взаємовідносини, в основному в аграрній та хімічній галузі, а також – у сфері обміну послугами. Отже, працювати є над чим, проте великим плюсом є те, що як і представники Уряду України, так і туніська влада налаштовані всіляко посилювати торгівельно-економічну співпрацю і сприяти розвитку спільного виробництва.

Список використаних джерел

1. Договірно-правова база між Україною і Тунісом. – Режим доступу: http://tunis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tn/legal-acts 2. Макух В. В. Україна та країни Магрібу: реалії та перспективи розвитку співробітництва / В. В. Макух. – Одеса: Фенікс, 2010. – 244 с. 3. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Туніською Республікою. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/788_007 4. Торговельно-економічне співробітництво між Україною і Тунісом. – Режим доступу: http://tunis.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tn/trade 5. Угода між Урядом України та Урядом Туніської Республіки про регулярне повітряне сполучення. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU93620.html 6. Угода між Урядом України та Урядом Туніської Республіки про торговельно-економічне співробітництво. – Режим доступу:

http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/788_002 7. Україна й Туніс розвиватимуть економічні відносини. – Режим доступу: http://www.uspp.org.ua/news/586.ukraina-ta-tunis-rozvivatimut-ekonomichni-vidnosini.htm

Татьяна Лахманюк

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ТУНИССКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ

В статье автор рассматривает торгово-экономическое сотрудничество между Украиной и Тунисской Республикой, акцентирует внимание на договорно-правовой базе этих контактов, исследует направления экономических связей, их содержание и приоритеты.

Ключевые слова: Украина, Тунисская Республика, торгово-экономическое сотрудничество, отношения, внешняя политика.

Tetyana Lakhmanyuk

BASIC TENDENCIES OF TRADE AND ECONOMIC COLLABORATION BETWEEN UKRAINE AND TUNISIAN REPUBLIC

In the article an author examines a trade and economic collaboration between Ukraine and Tunisian Republic, accents attention on the base of these contacts, probes directions of economic connections, their maintenance and priorities.

Key words: Ukraine, Tunisian Republic, trade and economic collaboration, relations, foreign policy.